

POVREDA ČLANA POSADE BRODA — BRODAROVA ODGOVORNOST

PRIVREDNI SUD HRVATSKE

Presuda br. II Pž-2760/89-2 od 19. 12. 1989.

Vijeće: mr. Veljko Vujović, mr. Andrija Eraković, prof. dr. Branko Jakaša

Za naknadu štete člana posade primjenjuje se Zakon o pomorskoj i unutrašnjoj plovidbi, bez obzira što njegove odredbe nisu u skladu s općim propisima o odgovornosti poslodavca za tjelesne povrede svojih radnika — kada član posade, na temelju zakona, mora raditi i prekovremeno, on ne može tvrditi da je za posljedice povrede, koja je nastala u vrijeme prekovremenoga rada, kriv brodar — Kvar stroja koji može ugroziti sigurnost broda tako da dođe do brodoloma, ne predstavlja samo brodolom — Član posade mora biti u takvoj tjelesnoj i psihičkoj kondiciji da može, kada je to dužan, izdržati napore prekovremenoga rada.

U sporu u kojem tužitelj zahtijeva da mu tuženik naknadi štetu u iznosu od 4.000.000 dinara koju je pretrpio zbog povrede kao član posade tuženikova broda M/M »Ivo Vojnović« dana 9. II. 1984. godine tijekom plovidbe uz obalu Južne Afrike kad je došlo do havarije na brodu, pa je tužitelj zajedno s ostalim članovima posade radio na otklanjanju oštećenja na brodu, Okružni privredni sud u Splitu je presudom broj XII P-644/87. od 16. veljače 1989. godine odbio tužitelja s tužbenim zahtjevom. Ovako je odlučeno jer je u čl. 127., st. 1. Zakona o pomorskoj i unutrašnjoj plovidbi (Sl. l. SFRJ broj 22/77, 13/82 i 30/85 (u daljnjem tekstu: ZPUP), propisano da za štetu nastalu zbog tjelesne ozljede ili smrti člana posade broda odgovara brodar, ako je tjelesna ozljeda ili smrt nastala njegovom krivicom ili krivicom osoba za koje brodar odgovara. Tužitelj nije dokazao da postoji krivica tuženika. Sam tužitelj je izjavio da je on kao upravitelj stroja radio i vodio brigu te izdavao naredbe u vezi s otklanjanjem nastale havarije. Ni u tužbi, a ni u svom iskazu tužitelj ne dovodi u pitanje nužnost i potrebu svoga zalaganja radi otklanjanja havarije u svrhu spašavanja broda i tereta. Do pokliznuća i pada tužitelja došlo je u večernjim satima, ali je brod prema izjavi samoga tužitelja bio osvijetljen propisanim svjetlima. Osim toga, tužitelj je bio

opskrbljen svjetiljkom koju je ostavio osoblju koje je radilo na pramcu. Zamor i pomanjkanje koncentracije kao uzrok pada ne mogu se pripisati u krivicu tuženiku, zato što je tužitelj obavljao poslove koje je bio dužan obavljati prema propisima plovidbenoga prava, što posebno proizlazi iz čl. 125. st. 2. ZPUP-a.

Protiv te presude pravovremeno se žali tužitelj pobijajući je u cijelosti zbog svih žalbenih razloga iz čl. 353. st. 1. ZPP-a s prijedlogom da se preinači i tužbeni zahtjev prihvatiti ili da se ukine i predmet vrati prvostepenom sudu na ponovno suđenje.

U žalbi se navodi da nije proveden ni jedan dokaz radi utvrđivanja krivice tuženika. Žalitelj smatra da nema osnove za primjenu čl. 127. ZPUP-a, te da sud zanemaruje temeljna načela radnoga prava o odgovornosti organizacija udruženoga rada za nesreću na poslu kao objektivnu odgovornost. Specijalni propis ne može biti protivan općem propisu i načelu odgovornosti. Radnici ne mogu biti diskvalificirani s obzirom na ostvarivanje prava i obveza. Tužitelj je radio cijelu noć od 8. na 9. II. 1984. godine. Tužitelj ima redovno radno vrijeme od 8. do 12. sati i od 20. do 24. sata. Nalaganje rada izvan toga radnoga vremena bez respektiranja psihofizičkih mogućnosti tužitelja, nepobitno čini krivicu broдача. Žalitelj, nadalje, smatra da je bilo mjesta primjeni čl. 127. st. 2. ZPUP-a i da tuženik odgovara po načelu pretpostavljene krivnje, jer stanje u kojem se našao brod i posada predstavlja brodolom, a radi sprečavanja brodoloma udara, nasukanja, eksplozije, požara i otklanjanja mana broda uz zadobivanje ozljede dovodi do primjene načela pretpostavljene krivice.

Odgovor na žalbu nije podnesen.

Drugostepeni sud je žalbu odbio iz ovih razloga:

Ispitujući pobijanu presudu u granicama žalbenih razloga iz čl. 365. st. 2. ZPP-a ovaj žalbeni sud nalazi da je pravilna i zakonita jer je donesena bez apsolutno bitnih povreda odredaba parničnog postupka, uz potpuno i pravilno utvrđeno činjenično stanje i uz pravilnu primjenu materijalnoga prava.

Ne postoji razlog apsolutno bitne povrede odredaba parničnoga postupka, uslijed toga što sud nije proveo dokaz saslušanje svjedoka, odnosno tužitelja kao stranke. Ovo iz razloga što sud rješava koji će se dokaz izvesti, radi utvrđivanja odlučnih činjenica (čl. 221. st. 2. ZPP-a). Pri tome treba imati u vidu da se nesporne činjenice ne dokazuju (čl. 221. st. 1. u vezi čl. 7. st. 1. ZPP-a). Sve činjenice koje je tužitelj iznio u tužbi, a posebno one koje je iznio na ročištu od 21. X. 1988. godine tuženik je priznao (list 25) i sud ih je uzeo u obzir prilikom donošenja odluke. One činjenice koje nisu iznesene, sud ne može utvrđivati (argumentom iz čl. 7. st. 2. ZPP-a), a žalitelj ni u žalbi ne navodi neke nove činjenice koje već nisu iznesene tijekom prvostepenog postupka i koje tuženik nije priznao.

Pogrešno žalitelj smatra da je prvostepeni sud zanemario temeljna načela radnoga prava o odgovornosti organizacija udruženoga rada za nesreću na poslu kao objektivnu odgovornost, te da specijalni propis ne može biti protivan općem propisu i načelima odgovornosti. Upravo obrnuto, posebni

propisi uvijek imaju prednost u primjeni u odnosu na opći (lex specialis derogat legi generali), a to pravilo upravo pretpostavlja da je specijalnim propisom određeni odnos uređen drukčije nego što je to uređeno općim propisom. Dilema i nije u tome da li specijalni propis može ili ne može biti u suprotnosti s općim propisom, kako to postavlja žalitelj, jer je upravo odredba iz čl. 127. st. 1. ZPUP-a dokaz da može biti u suprotnosti, nego je pitanje koji od tih propisa, kad na različit način uređuju isti društveni odnos, ima prednost u primjeni, a na to pitanje pravilan odgovor je dao prvostepeni sud tako što je primijenio posebni specijalni propis. Pitanje, da li radnici članovi posade broda mogu biti diskvalificirani u pravima i obvezama u odnosu na druge radnike, stvar je zakonodavca, a ne suda čiji je zadatak da primjenjuje zakon. Od pomorca su se uvijek zahtijevale posebne sposobnosti pa i osobna odvažnost s obzirom na prirodu posla kojega obavlja. Onaj tko se opredijelio za zvanje pomorca, svjesno je prihvatio i rizik koji taj posao sobom donosi. Članom posade ne može postati bilo koja osoba nego samo one koje imaju propisane kvalifikacije i koje ispunjavaju zdravstvene preduvjete. Opće odredbe o uvjetima pod kojima određena osoba može biti član posade broda, te odredbe o pravima i obvezama članova posade broda, sadržane su u čl. 112. do 127. ZPUP-a.

Ne može se prihvatiti ni tvrdnja žalitelja da se krivica tuženika sastoji u tome što je tužitelju naloženo da radi izvan redovnog radnoga vremena. Sam tužitelj u tužbi i tijekom postupka navodi da se zbog nevremena dogodila havarija na brodu i da je on pristupio otklanjanju štetnih posljedica. Tužitelj je upravitelj stroja, a ne običan član posade, pa je jasno da u takvim situacijama ima dužnost angažirati se i organizirati otklanjanje štetnih posljedica pri čemu nije odlučno da li mu je to naredio zapovjednik broda, što se u žalbi posebno naglašava. Međutim, sam tužitelj je na ročištu od 21. X. 1988. godine naveo da ga je jedan od članova palube probudio oko 6,30 sati te da je odmah poduzeo potrebne mjere da bi se moglo pristupiti otklanjanju havarije. Dalje je izjavio da mu je jasno kao pomorcima, a posebno s obzirom na radno mjesto, da kada se desi ovakav slučaj da treba raditi sve do otklanjanja havarije. Ne radi se dakle o naređenju zapovjednika, nego je tužitelj sam pristupio poslu, a sve je to i u skladu s odredbom čl. 125. st. 2. ZPUP-a na što pravilno ukazuje prvostepeni sud.

Tužitelj se dakle povrijedio pri padu na palubi u vrijeme kad je izvršavao svoje propisane dužnosti kao član posade. Rad tužitelja nije bio protupravan niti mu je tuženik naložio da radi nešto što je protivno propisima, nego naprotiv, tužitelj je radio upravo u skladu s onim što su mu nalagali propisi. Stoga tu nema krivice tuženika kao brodara, jer nema protupravnosti.

Ovaj sud ne prihvaća stajalište žalitelja da se ima primijeniti odredba iz čl. 127. st. 2. ZPUP-a, jer se konkretni događaj, koji se sastoji u prodoru vode u skladište broj 1, oštećenju upravljača stupova teretnih vitala i slično, a zbog velikoga nevremena ne može podvesti pod jedan od slučajeva iz te odredbe. U konkretnom slučaju nije došlo do brodoloma, sudara, nasukanja, eksplozije, požara, a ni mane broda nisu uzrok povrede. Odredbe iz čl. 127. st. 2. navodi jedan od tih događaja kao uzrok smrti ili tjelesne ozljede člana

posade, što znači da uzrok mora biti brodolom, sudar itd. koji se stvarno zbio, a nije dovoljno za primjenu te odredbe samo to da je postojala opasnost da nastupi takav događaj.

Konačno i prema odredbi čl. 127. st. 2., kad bi bile ispunjene pretpostavke za njezinu primjenu, tuženik bi bio odgovarao na temelju krivice, a razlika je samo u tome što bi se njegova krivica pretpostavljala. Način kako je tužitelj opisao svoj pad na palubi ukazuje na to da se radi o slučaju koji se njemu desio, pa to ujedno predstavlja dokaz da nema krivice tuženika.

Andrija Eraković, sudac Privrednog suda Hrvatske

Bilješka. — Koliko je nama poznato, sada se radi na promjeni propisa o temeljima brodarove odgovornosti za smrt i tjelesne povrede članova posade broda. Međutim, bez obzira koje će se stajalište zauzeti, gornja presuda sadrži nekoliko stajališta, koja će biti relevantna i nakon izmjene Zakona o pomorskoj i unutrašnjoj plovidbi. To se u prvom redu odnosi na sposobnost člana posade da posjeduje tjelesnu i psihičku kondiciju da može sigurno raditi i prekovremeno, kada je na taj rad obvezan na temelju pozitivnih propisa. Pored toga, važno je i stajalište presude da kvar stroja koji prijeto da nastupi propast broda ne znači i sam brodolom.

Branko Jakaša

Summary

INJURY OF A CREW MEMBER — SHIPOWNER'S LIABILITY

The provisions of the Law on Maritime and Inland Navigation relate to damage for injury of a crew member although these provisions are not completely in accordance with the general provisions on liability of an employer for the injury of his employees. If the crew member is legally committed to over-time work he cannot claim damage from the operator for an injury which occurred during such work only on the ground of the fact that he was injured during over-time work. A crew member must in such physical and psychological condition that he can endure over-time working.